

KALAUZ

AZ EMBERBARÁTI OKTATÁS ÉS NEVELÉS TERÉN
HAVI FOLYÓIRAT.

A testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesület hivatalos közlönye.

A lap 1-3-5-7-9 számait

az egyesület tagjai tagsági díjuk fejében kapják.

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hó végén.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:	Felelős szerkesztő és kiadó:	HIRDETÉSEK ÁRA:
Egész évre . . . 2 frt 50 kr.	Scherer István	Soronkint 15 kr.
Egyes szám ára: . . . 25 kr.	Budapest, VIII. Rökk Szilárd-u. 10.	Bélyegilleték 30 kr.

TARTALOM: A testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesület tisztelt tagjaihoz. *Rakovszky István.* — Előszó. — Egyesületi közlemények. — A hülyékről. *Szenes A.* — Dadogók és hebegők oktatására képesítő tanfolyam. *Borbély Sándor.* — A vakok érdekében. — Hazai intézeteink és iskoláink. — Külföldi szemle. — Könyvszemle. — Vegyesek.

A testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító orsz. egyesület tisztelt tagjaihoz.

Rövid két éve annak, hogy egyesületünk, mely mint „Siketnémákat gyámolító egyesület“ alakult meg, működését megkezdette abban a két irányban különösen, melyet alapszabályaink is előírnak, t. i. 1-ször, hogy a tanköteles kora siketnémák iskoláztatását a szegények segélyezése s a vidéken új iskolák felállítása által előmozdítsa s 2-szor, hogy a felnőtteket munkás egyénekké képeztesse — s már is abban a szerencsében részesültünk, hogy úgy a kormányhatóság bizalmát, valamint a nagy közönség támogatását is sikerült kivívnunk.

Tevékenységünk és sikereink arra indították a jelen év tavaszán a vallás-és közoktatásügyi minister Ur Ö Nagyméltóságát, hogy felhívja egyesületünket, miszerint

Lakásváltozás szives bejelentését kérjük!

necsak a siketnémák, hanem a szintén annyira elhagyott vakok és hülyék oktatás- és nevelésügyének előbbrevitelét is vegyük fel programmunkba, továbbá, hogy teremtünk egy olyan központi közlőnyt, mely általában az emberbaráti ügygyel foglalkozva, tájékoztatást nyújtson s a szerencsétlenek végtelen szomorú sorsának feltárással a társadalmi tényezők közreműködését minél nagyobb mértékben megnyerje.

Egyesületünk ez évi közgyűlése mindkét irányban eléget tett a minister Úr Ő Nagyméltósága óhajtásának, kimondván, hogy jövőben úgy a siketnémák, valamint a vakok és hülyék ügyét is előmozdítani törekszik s eme czéljainak megvalósítása, a társadalom érdeklődésének minél nagyobb mértékben felkeltése és áldozatkészségének megnyerése végett megindítja a közlőnyt.

Egyesületünk anyagi helyzete ez idő szerint nem elég erős ugyan arra, hogy önálló közlőnyt bocsásson közre, de sikerült a kérdést akként megoldani, hogy szerkesztőjének és kiadójának szives előzékenysége folytán a „Kalauz“-t tehetjük meg hivatalos közlőnyünké, mely szaklap eddig is szép sikerrel mozdította elő a siketnémák ügyét.

A havonként megjelenő „Kalauz“ minden második száma egyesületünk hivatalos közleményeit fogja tartalmazni s e számokat, vagyis a lap 1—3—5—7—és 9. számait az egyesület tagjai díjtalanul kapják, a lap teljes példányait pedig — a kik óhajtják — mérsékelt 1 firt előfizetési áron rendelhetik meg.

Szolgálatot véltünk tenni úgy a tisztelt tagtársaknak, valamint a siketnémák, vakok és hülyék ügyének is, midőn ezen már 9 év óta fennálló s a hazai legkiválóbb szakemberek közreműködésével szerkesztett lap kiadó tulajdonosával ily irányú egyezséget kötöttünk, mert ezáltal tag-

társaink és ügybarátaink nemcsak közvetlenebbül szerezhetnek tudomást az egyesület működéséről, hanem egyuttal tájékozást, sőt útbaigazítást is nyerhetnek e szerencsétlenek ügyének állapotáról hazánkban és külföldön, illetőleg az ezek iskoláztatása és nevelése érdekében szükséges lépésekről és eljárásról.

Törekvéseink sikeres megvalósításához a tisztelt tagtársak meleg érdeklődését és nemes szívű támogatását kérve és remélve

hazafias tisztelettel maradtam

Budapest, 1896. évi október hóban.

Az igazgató-bizottság nevében:

Rakovszky István

e. elnök.

Előszó.

A X-ik évfolyamot kezdjük meg a mai számmal. Kilencz hosszú és küzdelmes év van már mögöttünk. Ez idő alatt sok életrevaló eszme, sok üdvös és czélszerű intézkedés vettetett fel és vitatott meg lapunkban, néha szenvedélyesen, de mindenkor az ügy iránti lelkesedéstől indítatva és irányítva és talán nem eredménytelenül.

Abban a jobb jövőt ígérő mozgalomban, mely hazánkban az utolsó évtized alatt különösen a siketnémák érdekében országszerte megindult, lapunk is részt vett, nemcsak mint a tények egyszerű megörökítője, hanem mint az új intézményeknek szóval és tettel is támogatója. Hogy ezt megtehetette, azért az érdem első sorban a közoktatásügyi kormányé, mely e lap fenntartásához lényegesen hozzájárult, továbbá a lap munkatársaié, a kiknek önzetlen ügyszeretete és tevékenysége tette változatossá és tanulságossá a lap minden számát.

A jelen évfolyammal részben új mezőn folytatja útját lapunk. Nemcsak beltartalma bővül, hanem olvasó közönségének száma is szaporodik, különösen azé a közönségé, a melynek támogatása nélkül nagyot és eredményeset nem tudnánk végezni. Mint a „testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesület“-nek jövőben hivatalos közlönye nemcsak a siketnémák ügyével fog foglalkozni, hanem felöleli a vakok és hülyék, általában az egész, szorosabb értelemben vett emberbaráti oktatás és nevelésügyet, még pedig olyan szellemben, hogy míg egyrészt a szakolvasónak nélkülözhetlen, másrészt a nem szakembernek is élvezhető és tanulságos legyen.

Kiváló súlyt fogunk helyezni arra, hogy hazánk minden a siketnémák, vakok vagy hülyék ügyében megindult mozgalmáról pontos, megbízható és kimerítő tájékoztatást nyújtsunk, hogy a meglevő hazai intézeteinket ismertessük s hogy a művelt nyugatnak kifejtett tevékenységét is vázoljuk.

Ezenkívül e szerencsétlen négyérvéküek oktatása, nevelése vagy elhelyezése stb. tekintetében hozzánk intézett kérdésekre a lap útján is választ adunk, hogy olvasóközönségünk az intézetekbe való felvétel s egyéb szükséges tudnivalókról tájékozást nyerhessen.

Lapunk — melynek 1—3—5—7—9 számait az egyesület tagjai tagsági díjuk fejében kapják — előfizetési ára egy évre 5 korona (2 frt 50 kr.) Egyesületi tagok a 2—4—6—8—10 számokat 2 korona (1 frt) mérsékelt árban rendelhetik meg. Az előfizetési pénzek legczélszerűbben pósta-utalványon a „Kalauz“ kiadóhivatalába (Budapest, VIII. kerület, Rökk Szilárd-utca 10.) küldendők.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1896. október hó

A „Kalauz“ szerkesztősége.

Egyesületi közlemények.

Az egyesület rövid története. Az a szomorú állapot, a melyben a siketnémák Magyarországon élnek, már régebb idő óta ösztönzött egyes nemeslelkű egyéneket arra, hogy akár a törvényhozás, akár a társadalom útján javítást érhessenek el. Felszólalásaiknak csak kis részben volt sikere, mert az általános tájékozatlanság miatt az érdeklődés nem a helyes irányban s nem állandóan fordult a siketnémák felé. Kevesen voltak és vannak, a kik a siketnémaságról egyebet tudnának, mint azt a nagyon széles körben elterjedt balhiedelmet, hogy „a siketnémák nagyon mérges emberek,“ s még kevesebben, a kik felségélyezésük érdekében tevékenységet fejtettek ki. Rakovszky István és Bende Imre orsz. képviselők a 80-as években az országgyűlésen szólaltak fel érdekükben, a minek az az eredménye lett, hogy a váczai intézet bővítettetett s a vidéki intézetek segélyt kaptak.

A munkát az államtól várta mindenki s maga a társadalom nem mozdult. Pedig ilyen óriási feladat csak vállvetett munkával oldható meg, a mely munkában ki kell, hogy vegye részét az állam és társadalom egyaránt.

1892-ik év tavaszán indult meg a társadalom szélesebb körű aktiója Budapesten. Huszonöt humanus gondolkozású, különböző foglalkozású és társadalmi állású egyén tanácskozott a teendő intézkedések felett s a tanácskozás eredménye az lett, hogy a jelenvoltak előkészítő bizottsággá alakultak s kimondották, hogy egyesület létesítésében látják legjobban megvalósíthatónak céljaikat. Az előkészítés nehéz munkájában mindnyájan kivették a maguk részét, különösen sokat fáradozott Dr. Szabó József ügyvéd, a bizottság elnöke.

A megállapodás értelmében a bizottság egyesület alakítását látván czélszerűnek az elnökséget bizta meg az alapszabály tervezet elkészítésével. A titkári teendőket Scherer István végezte s ugyancsak ő dolgozta ki az alapszabály tervezetet is, melyet a bizottság ugyanazon év őszén tárgyalt és fogadott el. Ezen a gyűlésen határozatotott el, hogy a tagok gyűjtése egyelőre a bizottság ismeretségi körére terjedjen ki s ha tapasztaltatnék, hogy a közönség megnyerhető az eszmének, akkor fektetessék szélesebb alapokra.

A taggyűjtés megkezdetvén rövid idő alatt közel 300-an irták alá az íveket s így az egyesület alakítás eszméje keresztül vihetőnek bizonyult. Az előkészítő bizottság ekkor már nyugodtan mert a nagy közönség elé lépni s 1893 majus havában Rakovszky István államszámszéki elnököt is megnyervén

az eszme részére „Kérelmet“ küldött szét az emberbarátokhoz a székes fővárosban, kérve a siketnémák érdekében a tagok sorába való belépést.

Majd 1894 ápril havában az egész országra kiterjeszteni kívánván a mozgalmat, újabb kérelemmel lépett a előkészítő bizottság, — most már tekintélyes és nagy nevű emberbarátokkal egészítve ki magát — az ország emberbarátaival s egyuttal az egyesület megalakítási napját május hó 6-ára tűzte ki.

E napon, tehát 1894 május hó 6-án alakult meg a „Siketnémákat gyámolító egyesület“ megválasztván védnökéül Vaszary Kolozs bibornok-hercegérseket és elnökeiül gróf Batthyány Gézániét és Rakovszky Istvánt.

Az egyesület működéséről az évi jelentések adnak számot, itt csak annak az örvendetes ténynek a felemlítésére szorítokunk, hogy a közoktatásügyi kormány is tudomást vett „az egyesület biztatón megindult működéséről“ s 1894 márcz. havában meleg hangu leiratban felkérte az egyesületet, hogy terjeszse ki áldásdús működését a vakokra és hülyékre is, a kik szintén oly nagy mértékben reászorultak az emberbarátok támogatására, mint a siketnémák.

Az 1896. évi május 17-én tartott közgyűlés a miniser kifejezett óhajának megfelelőleg az alapszabályokat módosította s az egyesület címét: „Testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesülete“-re változtatta s céljául a siketnémák, vakok és hülyék nevelés oktatás ügyének előmozdítását tűzte ki.

Reméljük, hogy újabb most már még szélesebb alapokon megindult működése az egyesületnek, az állam és társadalom támogatásával áldást hozó lesz hazánk szerencsétlen s elhagyott siketnémái, vakjai és hülyéire.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Egyesületünk igazgató-bizottsága október hó 1-én tartott látogatott gyűlést Rakovszky István elnöklete alatt Ezen első sorban a kinyomatott alapszabályok mutattattak be, melyek a tagok részére szétküldetni határozottak. Több kisebb tárgy elintézése után a bizottság 6 szegénysorsu siketnéma szülőinek segélykérvényét tárgyalván, elhatározta, hogy ezek részére asylumot terem s a berendezéshez elkéri a budai intézet internátsi felszerelését s megkeresi a fővárost, hogy az asylum fenntartásához anyagi támogatással járuljon hozzá. A bizottság az egyesületre háramló eme újabb kiadások előteremtése fölött tanácskozáván, *Neuschloss* Marcel bizottsági tag az első évben az asylum házbér költségeinek fedezését magára vállalta, mely nemeslelkű ajánlatért a bizottság jegyzőkönyvi-

leg fejezte ki hálás köszönetét. — Az asyllum szabályzatainak kidolgozásával titkár bízott meg. — A „Kalauz“ szerkesztőkiadóval kötendő szerződés tárgyában az elnökség hatalmaztatott fel belátása szerinti intézkedésre.

Babarezi Dr. Schwarczer Ottó egyesületi alelnök rendkívül megszaporodott orvosi teendői miatt tisztéről leköszönt. A bizottság sajnálattal vette tudomásul ez elhatározást s ennek jegyzőkönyvileg is kifejezést adott, megbízván az elnökséget, hogy ezt alkalmas módon hozza a volt alelnök tudomására.

Schwarczer Ottó leköszönésével egyesületünket érzékeny veszteség érte. A siketnémák már régebb idő óta nemesszívü pártfogójukat tisztelték benne s újabban mint egyesületünk levelezőalelnöke fáradhatlan tevékenységgel buzgólkodott ügyük előmozdításán. Hiszszük, hogy ha bár a tényleges működés teréről visszalépni is kényszerült, azért a jövőben is mindenkor hathatós pártfogója és előmozdítója lesz ügyünknek.

Egyesületünk asylluma számára a VII. ker. István-út 27. számú házában béreltünk lakást. Ez tágas 3 szobából áll, melyek egyikében a leányok, másikában a fiuk, a közben eső szobában pedig a felügyelő lakik. Egyelőre felvétettek az asyllumba: Kéber Mária és Anna, Stokosza Katalin, Kämérle Mária leányok, továbbá Konrád Ferencz és Nagy József fiuk. Az asyllum és növendékek gondozójául Molnár János székes fővárosi nyomdász alkalmaztatott. A vallás és közoktatásügyi m. kir. Minister úr kegyességéből megkaptuk a budai intézet internatusi berendezését s ezzel elérhettük azt, hogy egyesületünk megterhelhetése nélkül felszerelhettük asyllumunkat. Az asyllum céljaira terménybeli és egyéb adományokat is a legnagyobb köszönettel fogadunk. Kérjük, hogy ezeket a titkársághoz küldeni szíveskedjenek (VIII., Rökk Szilárd-utca 10.).

Lapunk mellékleteképen küldjük szét egyesületünk újabban kinyomatott alapszabályait. Ez alkalommal is kérjük mélyen tisztelt tagtársainkat, hogy a maguk körében tagokat gyűjteni szíveskedjenek. Az alapszabályok utolsó lapján van a tagsági nyilatkozat, melyet kitöltés után a titkársághoz kérünk beküldeni. Ha minden tagunk csak egy újabb tagot gyűjt — a mi az 1 frtos tagsági díjakat tekintve alig ütközik nagy nehézségekbe, ugy pártfogoltjaink nagyobb mérvü segélyezésével számos könnyet törülhetünk le az aggódo és bánatos szülők szemeiről és sok szerencsétlen siketnémának. vaknak és hülyének teszszük lehetővé az élet elviselését.

A hülyékről.

Szenes Adolf.

Human századunknak elvitázhatatlanul egyik legszebb vívmánya a human nevelés megszilárdítása. A közoktatás, mely e században az általános iskola-kötelezettség kimondása által oly hatalmas lendületet nyert, az emberbaráti intézetek fejlődésével nemcsak betetőzését nyeri, de a kimondott nagy elv teljes keresztülvitelét is. A humanizmus nemes munkájának hatalmas oszlopaiként emelkednek a mindinkább szaporodó emberbaráti intézetek, árva és szeretetházak, vakok, síketnémák és hülyék intézetei, melyek ma már nagy sikerrel, áldásdúsan virágznak mindenfelé.

E század elején keletkezett ez intézetek iránti általános lelkesedés hazánkat sem hagyta érintetlenül. Hivatott egyének állottak a mozgalmak élére és a nemzet erejéhez mért fokozatos egymásutánban léptette életbe az emberi nyomor különböző alakjainak megszüntetésére, vagy legalább enyhítésére szánt intézeteket és így hosszabb-rövidebb időközökben létesültek különféle emberbaráti intézeteink.

Az emberi nyomor egyik legszerencsétlenebbjei, a hülyék voltak azok, kiknek e segítségre legtovább kellett várniok. Bár Horace de Saussure, híres genfi természettudós, Guggenmoos salzburgi tanító, Ferrus francia elmegyógyász és még többen már e század elején tettek kísérletet a hülyék nevelésével, a kísérletek azonban nagyjából csak elméleti eredményt adtak, számot tevő gyakorlati eredményeket csak az utolsó évtizedekben értek el velük.

Az elmélet nálunk is megelőzte a gyakorlatot. Dr. Linzbauer Ferencz budapesti egyetemi tanár a 70-es évek elején hosszabb ideig tanulmányozta a hülyeséget; majd Dr. Léndvay Benő Pozsony megye főorvosa különösen a csallóközi hülyeséget. Gyakorlatilag Frim Jakab kezdett velük foglalkozni, 1875-ben Rákos-Palotán intézetet nyitván a hülyék-és gyengeelméjűek számára. Ez intézet később Budára költözött át, a hol mint magán intézet Ő Felsége magán pénztárából évi 300 frttal, az állam által évi 2500 frttal segélyezve — átlag 40—45 növendékkel áll fenn ma is.

A hülyeségnek hazánkban sporadicusan való elterjedése következtében, majdnem minden nagyobb népiskolában találunk 1-2 gyenge elméjű, hülye gyermekeket is. E gyermekek, úgy a nagyjából szegény szülőknek, mint a tanítónak is a legnagyobb gondot okozzák, mert ezek a népiskolába nem valók és bár a törvény ezek egy részét kitiltja is a népiskolából, más uton azonban róluk gondoskodva nem lévén, nehogy az utcán

csavarogjanak, a szülők kérésére a tanító rendszerint megtüri őket ott, ahol az utolsó padban meghunyászkodva, a többi gyermeknek gúnytárgyát képezve töltenek el pár esztendő és honnét azután, mint a falu bolondjai kerülnek ki. A községben rendszerint sok galibát okoznak, van sok eset rá, hogy bünt is elkövetnek, gyujtogatnak, lopnak sőt ölnek is, a végük pedig az, hogy a helység végén fejezik be nyomoruságos életüket, vagy legjobb esetben beteszik őket valamely kórházba, menhelybe vagy szegényházba, ahol aztán gond nélkül, de tétlenül tengik végig nyomoruságos életüket.

Pedig az európai kultur nemzetekben hosszú évek tapasztalatai bebizonyították, hogy kellő módszer, türelem és az ügy iránt lelkesedő tanító vezetése mellett ezek egy nagy része a társadalom hasznos tagjaivá nevelhető. Ilyen tapasztalatok után Németországban ma már körülbelül 50 ilyen intézetben gondoskodnak róluk.

Közoktatási miniszterünk, ez ügy fontosságát belátva, ilyen intézeteknek államköltségen való létesítését is felvette programjába, ezt egyik tavalyi képviselőházi beszédében kilátásba is helyezte és tavalyi költségvetésébe már 22928 frtot fel is vett e célra. Aki már a népiskolából kikerülő gyenge elméjű gyermek további sorsát figyelemmel kísérte, aki látta mint válik a testileg gyakran teljesen egészséges gyermekből a falu bolondja, az nem dicsérheti eléggé a miniszter úr ö nm. azon további elhatározását, hogy a Frim-féle intézetet 124, 600 frtnyi költséggel államosítja, kibővíti és újból szervezi. Valóban nemes cselekedet és méltó a magyar nemzet nagyságához, mely éppen a human század végén ünnepli oly fényvel és pompával 1000 éves fennállását. Az intézet, mely Budán a Német völgyi dülőben, a Sashegy alján, csinos fekvésű ponton szép kerttel körül vett épületben van elhelyezve, 120 növendék bennlakására van berendezve. Az államosítás után új beosztással, más tanítási renddel, alkalmas műhelyekkel kibővítve, tanítóképzéssel összekötve stb. bizonyára minta intézetté válhat.

Hazánkban, az 1890-iki népszámlálás szerint 17622 hülye van és habár ezen intézkedés által egyelőre ezeknek csak igen kis részén lesz segítve, a tény, hogy most már maga az állam veszi a kezébe az ügyet, nagy haladást jelent e téren, mert az állami minta intézet külső hatásaiban közvetve hasznára lesz e szerencsétleneknek.

Az ügy ugyanis nemcsak állami, de különösen társadalmi érdek is, és hathatósabban csak akkor lehetne előmozdítani azt, ha a társadalom figyelmét fel lehet rá hívni. Ez ideig hazánkban a társadalom még nagyon keveset vett tudomást ezek létezéséről. Míg a külföldön állam, egyház és társadalom egyaránt teremtenek a hülyék nevelésére és ápolására szánt intézeteket, addig mi még eddig nem jutottunk, hogy képesít-

hető gyenge elméjüknek nevelő intézetet, a tehetetlen hülyéknek pedig asylumot nyitottunk volna, megelégedtünk azzal amit magán ember képes volt tenni. Az egyházak egyike sem gondolt még eddig arra, hogy ez irányban is kiterjessze áldásthözó kezét. Pedig ki volna inkább hivatva e szerencsétleneken segíteni, e nyomorultakat a társadalom, az élet számára megmenteni, hasznos tagjaivá tenni, mint éppen az egyház.

A társadalom, melynek pedig testén nő e nyomoruság, szintén közönnyel nézi e mostoha gyermekeit. Kiket Isten vagyonnal megáldott, nem fededkeznek meg ugyan a humanistikus intézetekről, jótékony egyesületekről és gazdag alapítványakkal feledhetetlenné teszik neveiket, szóval a humanizmus nemes munkáját nálunk páratlan nagylelkűséggel végzik. Hogy a szerencsétlen hülyékről mindamelllett ez ideig gondoskodás nem történt, ennek csak az lehet az oka, hogy figyelmet erre nem hívta fel eddig senkisé. Az állami minta intézet képes lesz majd a társadalom figyelmét e szerencsétlenekre irányítani és így bizton remélhetjük, hogy a minta intézetet csakhamar társadalmi úton létesített más ilyen intézmények fogják követni. Ez intézetekben a szerencsétlen hülye gyermekek, kikkel a népiskola sehogy sem tud boldogulni és akik most felnőtt korukban esnek családnak, községeknek, államnak terhére, szakszerű nevelésben részesülnek és az intézetet elhagyva megkeresik maguknak mindennapi kenyerüket. Ezen cél nem lesz valamenynyinél elérhető, akad közöttük egyik-másik kívül a legjobb akarat mellett sem lehet célzt elérni, de a jelentékeny nagyobb részét lehet arra képesíteni, hogy az intézetből kikerülve türelmes mester vezetése alatt mesterséget tanuljon és ha önállóvá csak a legkritákáb esetben lehet is, de mint becsületes, szorgalmas segédmunkás dolgozni fog, ezáltal kárpotolja a nevelésére költött kiadásokat.

Az államosítással tehát elérkeztünk volna a hülyék oktatásának új aerájához és most már egy nagy és fontos feladat áll előttünk a nagy társadalom figyelmét reájuk irányítani. Mint első és fontos lépést ez irányban örömmel és lelkesedéssel üdvözlöm az ujonnan szervezett: „*Testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító orsz. egyesület*“ és ennek hivatalos közlönyét a „*Kalauzt*“.

Ezáltal most már azon az úton vagyunk, melyen a külföld intézeteinek legnagyobb részét teremtetted és azokat virágzóvá tette.

A 15 éven aluli, tehát iskolaköteles hülye gyermekek száma hazánkban 4069; majdnem bizonyos azonban, hogy ilyen sokkal több van. Az összeírást ugyanis nem szakemberek végezték, éppen a fiatal gyermekkorban a legnehezebb lévén a hülyeséget felismerni, e korban a legkönnyebben tévedhettek; de igen sok anya álszégnyből sem vallotta be ilyen gyer-

két. Első teendő tehát az volna: megyénként pontosan megállapítani az olyan iskolaköteles gyenge elméjű gyermekek számát, kik az első vagy második osztályban kétszernél többször buktak meg. Egyes központi városokban kellene azután ezek számára megfelelő tantervvel és beosztással párhuzamos osztályokat állítani. Egyelőre ezek felállítására kellene egyes nagyobb községeket rábírní és e tekintetben különösen a főváros járhatna jó példával elől, a mely próbaképen megkísérelhetné ezt nem éppen nagy költséggel.

Természetesen, hogy az ilyen módon létesített iskolák és intézetekhez, kellő számú szakképzett tanítóról, mesterről és egyéb személyzetről is gondoskodni kell. E czélból az új minta intézetet tanítóképzéssel kell egybe kapcsolni és a többi személyzet is innét kerülne ki.

Ha pedig gondoskodva van helyről, a hol ezek neveltessenek, akkor az iskola-kötelezettséget ki kell terjeszteni ezekre is, különben természetes, hogy éppen azokat nem szabadna az alól kivenni, kiknek az oktatásra a legnagyobb szükségük van. A népiskolai törvény revisiója alkalmával tehát a 3. §-ba beteendő: „Gyenge- és tompa elméjük megfelelő intézetekben helyezendők el az esetben, ha neveltetésükről más módon kellőképen gondoskodva nem volna.“

Az alkalmat megadván arra, hogy a hülyék munkás emberekké válhassanak, még egy feladat vár a társadalomra, az intézetekből kikerülő növendékeknek munkát szerezni.

Igaz, hogy mindez pénzbe kerülne, de vajjon mostani eltartásuk egész életükön át nem-e kerül többé államnak és társadalomnak, mert valakinek csak kell, hogy eltartsa őket. De ha meggondoljuk, hogy a róluk való gondoskodás által hány különben is szegény szülőnek könnyítjük meg a létet, hány apának tenné könnyebbé a haláltusát az a gondolat, hogy gyermeke nem az útszélien fog elveszni, számítsuk ezen morális nyereséghez azt a munkaerőt, mit a neveléssel megmenteni lehetne — és ezt nemzetgazdasági szempontból kicsinyleni nem szabad, — akkor az a nevelésükre költött többletkiadás nagyon csekélynek fog feltűnni.

Dadogók és hebegők oktatására képesítő tanfolyam.

Hazánkban a dadogók és hebegők száma átlagos számítás szerint körülbelül háromszor annyira tehető, mint a siketnémaké; tehát 60.000-re. Hogy e tekintélyes szám, melyből aránylag az iskolás gyermekek szerepelnek igen nagy százalékkal, csak

a legutóbbi időkben volt képes felhívni a tanügy embereinek figyelmét, annak okát abban találjuk, hogy az összes beszéd-fogyatékosok iránti részvét is csak nagy nehezen tört eddig is utat nálunk s ha tudomást vettünk is egyik-másik ember-társunk beszédbeli fogyatékoságáról, csak hamar napirendre tértünk felette, a helyett, hogy intézményekkel orvosolhattuk volna a bajt, Hála és elismerés szóljon tehát *dr. Wlassics* minister Úr Ó Nagyméltóságának, hogy az emberbaráti oktatás intenzívebbé tételére nagy nemzeti alkotásu intézkedései közepette is szentel időt és fáradságot arra, hogy a beszéd-fogyatékosok ügye egyelőre legalább a tanférfiak előtt ismert legyen, hogy a baj keletkezése idején elfojtassék, orvosoltassék. A statisztikai számítások ugyanis arról tesznek bizonyosságot, hogy a dadogás és hebegés, míg az iskoláztatás előtti időben a fejletlen testszervezet folytán igen gyakoriak, de azért épen ebből kifolyólag a javulásra reményt nyujtok; addig az iskolázás első 2—3 évében ijesztő módon szaporodnak ugyannyira, hogy az iskolázás előtt $\frac{1}{2}\%$ -ban előforduló beszéd-fogyatékoság 1-sőt $1\frac{1}{2}\%$ -ra is felmegy. Ennek oka abban keresendő, hogy tanférfiaink kevésbé voltak ismerősek a beszéd fysiologiájával, jobban mondva: ha voltak is, ebbeli elméleti ismereteiket nem vitték át a beszédjavítást illetőleg a gyakorlatba: sőt mindnyájan az ismeretszerzésben, az alaki képzésben állapították meg s a helyes beszédre, a szép kiejtésre figyelmet csak ott fordítottak, a hol bizonyos alappal rendelkezvén már, a művészetet (szavalás, színelőadás) szolgálhatták: az a felfogás jutott érvényre, hogy a ki magán nem tud segíteni, azzal nem is érdemes vesződni. Sőt valljuk be még őszintébben, hogy a dadogó beszédnek nem egyszer maga a tanító, vagy a tanár az okozója, midőn minden figyelmét az ismeretre, a lényegre fordítván, a türelmetlenség egy bizonyos nemével nógatja tanítványát, hogy csak gyorsan-gyorsan számoljon be a felelettel, nem gondolva arra, hogy oly bajnak vetheti meg ezzel az alapját, melytől hosszú éveken át és fáradságos küzdés árán is csak a legtöbbször, de nem mindig menekül meg a dadogó. A felületes szemlélő csak könnyű természetü jelenségnek tekinti az egész dadogást s igen hajlandó oda nyilatkozni, hogy az nem egyéb egy kis — szépség hibánál. E felett szót váltani ezuttal nem vagyunk hajlandók, csak azt jelezzük ez alkalommal, hogy a mi eleinte csak szépséghiba a dadogásnál, az később súlyos lelki bajjává válik; a mi kezdetben tán mosolykeltő, az szánsalomra indító lesz idővel; a mi a műveletlen tömeg részéről előbb gúny és nevetség tárgya volt, az később a dadogó lelkére nehezülve, mint elviselhetlen lelki baj a kétségbeesésig vezethet.

Köszönet tehát még egyszer *dr. Wlassics* minister Úr Ó Nagyméltóságának, hogy az idei szünetidőben Budapesten a vakok intéze-

tében egy a dadogók és hebegők oktatására képesítő tanfolyamot szerezvén, részint segélyezéssel, részint ingyenes lakás biztosításával alkalmat és módot adott hazánk egynéhány tanítójának és tanárának arra, hogy e baj művoltával és gyógyítási módjával megismerkedjék és az ügynek apostola lehessen.

E tanfolyamnak, melyet *Roboz József*, a váczi siketnéma-intézet igazgatója vezetett — 6 heti odaadó buzgó, szorgalmas tanulmányozás után aug. 13-án volt meg a képesítő vizsgálata, melyen a tanfolyam előadóján kívül *Dr. Szabó Sándor* vallás- és közoktatásügyi min.-titkár, mint min.-biztos és *Dr. Juba Adolf* iskolai orvos voltak a vizsgáló-bizottság tagjai. A tanfolyam hallgatói: 39 tanító, tanítónő és tanár, miután mindnyájan kiváló ügybuzgalomnak és szakismeretnek adták jelét, a dadogók és hebegők oktatására képeseknek nyilvánítottak.

Mint az e nembeli *első* tanfolyamnak hallgatói voltak:

Borbély Sándor, *Eliás Jakab*, *Klis Lajos*, *Gácsér József*, *Herodek Károly*, *Bihary Károly* siketnéma tanítók, 2 állami főrealiskolai tanár, 2 főgymn. tanár, 3 polg. iskolai és 26 elemi iskolai tanító.

Borbély Sándor.

A vakok érdekében.

Egyedüli intézetünk tantestülete a vakok érdekében lelkes felhívást bocsátott ki hazánk emberbarátaikhoz, melyből a következő általános érdekű részt közöljük:

A statisztika hazánk 20 ezer vak lakója közül 5 ezerre teszi a tanköteles vak gyermekek számát, kiknek képzésére és nevelésére még eddig az országban egymagában áll a vakok bpesti orsz. intézete, az idén éppen kerek 100 növendékkel s a nem ismert s ezért elhanyagolt ügy továbbfejlesztésére csekélyszámu és alkalmatlan helyiségekkel. A többi 4900 tanköteles vak gyermek felnőtt s a társadalomnak terhét képezi, önmagára nézve pedig nem kapja meg a társadalomtól azt, a miben neki mint öncélnak művelt államban részesülnie kell, a miben valamennyi más polgártása részesül — nem kap oktatást és nevelést. — És még szerencsésnek mondható hazánkban az a vak, a kinek szülői, vagy rokonai körében, bár ekkor is önmagába temetkezve, csak az a baja, hogy világtalansága mellett még szellemi vaksággal is sujtatik. Mily boldog ez a vak ahhoz képest, a kit a vakságon kívül még a kenyér vagy ruha hiánya, avagy a hajléktalanság keservei is gyötrenek! Mennyivel boldogabbak az ilyen vaknál az égi madarak avagy a föld oktalan

állatai, a kiknek számára mindenkor fel van terítve az Úrnak bőséggel telirakott asztala!?

Pedig édes hazánk legtöbb vakjának ilyen sors jutott osztályrészül. Ott találjuk őket a mulató, vagy ájtatoskodó tömegek között a templomajtóban, az utcasarkon vagy útszélen ülve, valamely elzüllött egyéniség gondozására bizva; ott a hol a kedélyek mindennapinál ünnepélyesebb avagy malasztosabb hangulatban vannak; ott iparkodnak szegények magukra vonni a figyelmet, meglágyítani a jótékonykodásra ilyenkor csak a tömegre való tekintetből is fogékonyabb és hajlandóbb sziveket és elméket. — Mondjuk ki röviden (hiszen sokan még természetesnek is találják): hazánkban a legtöbb vaknak koldulnia kell másoktól kézen vezetve, hogy végig szenvedhesse nyomorral telt életét.

Nem tudjuk elég hűek-e eme nagyon is rövid körvonalak, melyeket a vak helyzetének megközelítő ecsetelésére imitt használunk.

Ti hatalmas és gazdag nagyok! kik hintón robogtok végig ama sima, göröngytelen úton, melyeken a szegény vak vezető nélkül eltévedne; ti közönséges jómódnak örvendő polgártársak! kiknek szorgalmas kezemunkáját bőséggel jutalmazza meg a jó Isten; ti ép kéz-lábbal fáradozó napszámosok, kik oly jó étvágygyal költitek el megérdemlett táplálékotokat s oly jóízű álommal üdititek fel munkában elfáradt tagjaitokat; te honom arany-ifjusága; kihez a haza joggal annyi szép reményt fűz, s ki oly vidám gondtalansággal töltöd napjaidat; ti mindnyájan! kik látjátok az égen ragyogó napot s gyönyörrel teltek el ama természeti csoda-remekek szemlélésében, melyeket a mindenség Alkotójának mindenható „Legyen“ szava a semmiből létrehozott, gondolkoztatok-e már a felett, hogy ti is megvakulhattok, avagy hogy nektek is vak gyermekeitek lehetnek? — És gondolkoztatok-e már a felett, hogyan lehetne és kellene ama súlyos csapásokat enyhíteni, ama nélkülözéseket pótolni, melyeknek eme százalomra méltó embertársaitok saját hibájukon kívül ki vannak téve?

A művelt külföldön a máskülönben életrevaló vak a társadalomtól felkaroltatva a neki megfelelő foglalkozási körben (az ipar némely ágáiban és a zenében) czélszerű intézkedések megtétele által és kellő gondoskodás mellett oly keresetképesé neveltetik, hogy nemcsak mindennapi kenyerét szerzi be önszorgalmával, hanem még sokan tőkét is takarítanak meg maguknak keresetükből.

Nálunk még intézetünk növendékei sem részesülhetnek az eddigi 8 évi tanfolyam rövid ideje alatt mindabban, a mennyi szükséges volna ahhoz, hogy innen kilépve mindennapi kenyerüket saját erejükből és ügyességükkkel megszerezhessék. Mivel a vak a látóval szemben magára hagyatva versenyezni nem képes.

Pedig épen nem hiányzik náluk sem a képesség, sem a jóakarát. Nem részletezhetem itt azt a bámulatba ejtő türelmet, azt a lankadást nem ismerő szorgalmat, melylyel a vak látó embertársaival versenyre kelni, velük lelke nemes rugóinál fogva egyenranguvá lenni, szeretetüket és becsülésüket megérdemelni iparkodik.

Most a kiállítás alkalmával, midőn vak növendékeinket kefét kötni, kosarat fonní, mű-virágot csinálni, írni, olvasni látja a nagy közönség, avagy a földrajz, számolás és kóta saajátságos tanítását mutatjuk be neki; önkénytelenül is zsebe felé nyul csaknem mindenki, még pedig sokan könyezve nyulnak ama zseb felé, mely a valódi szükséggel szemben mindenkör megnyílik, ugyannyira, hogy az emberbaráti intézetek pavilonjának öre szükségét látta annak, hogy intézetünk igazgatóságától a befolyó adományok számára perzselít kérjen, melybe naponta 5–6 frt foly be az érdeemes ügy oltárára minden pressió nélkül letett áldozatfillérekből.

Most, midőn a tanítók II. egyetemes orsz. congressusán az emberbaráti szakosztály belátta, hogy a vakon csak akkor segíthetünk igazán, ha egész élete sorsát a kezünkbe vesszük s ennek következtében teljes ülésén el lőnek fogadva a következő javaslatok: *a)* hogy országos társadalmi mozgalom indítandó a végből, miszerint a honi vak gyermekek tankötelezettsége mielőbb törvényhozásilag kimondassék; *b)* hogy az inté-tünkből kilépett vak iparosok számára foglalkoztató mőhelyeket kell berendeznünk, a kilépő zenészek számára pedig továbbképző iskolákra lesz szükség; végül *c)* hogy az intézettől függetlenül működő vakok zenekarainak látó zenekarvezetőket kell adnunk: elérkezettnek látszik az idő, miszerint a vakok elhanyagolt oktatás- és nevelésügyének méltóképen való felkaroltatására emez esdő szózatunk felhangoztatásával megtegyük az első és legszükségesebb lépést, annyival is inkább, minthogy törekvésünk nem egy oldalról a buzdító jó akaratnak kiváló jeleivel találkozott, mi több, a jótékonyásra mindig hajlandó nagy közönség nyilván kitetszőleg örvend, hogy lelke nemes ösztönét emez irányban is kielégítheti.

Hazai intézeteink és iskoláink.

Horvát tanítók tanképesítése Váczott. Országos jelentőségű esemény folyt le október 12-én és 13-án a siketnémák váci kir. országos nevelő és tanítóképző intézetében. Nem kevesebbről, mint arról van szó, hogy a horvátok, kik — a multról szólva — annyi előszeretettel helyezték Bé-

cset Budapestnek fölébe, sőt ez utóbbiról tudomást sem akartak venni, az utóbbi millenaris ünnepségek hatása alatt a gyakoribb érintkezés folytán megtanultak minket közelebről is ismerni, s intézményeinket olybá tekinteni, mint a melyek a külföldi hasonló intézményekkel nemcsak kiállják a versenyt, hanem sok tekintetben felül is mulják azokat. Így történt, hogy *Medved József* és *Susnic József* zágrábi siketnéma tanítók tanképesítőt akarván tenni, meglátogatták a bécsi és gráci siketnéma intézeteket. A millenaris ünnepségek Budapestre és a közeli Vácra is elhozták őket, a hol örvendetesen tapasztalták, hogy a vácsi intézet nemcsak külső korszerű berendezését illetőleg mulja felül az említett intézeteket, de azon körülménynél fogva is, hogy itt a tanítóképző tanfolyam két éves, míg az említettekben 6 hónap, s míg azokban még mindig a jel uralja a helyzetet, addig itt a beszélgető módszer az egyedül megengedett — azon eszme érlelődött meg bennük, hogy a képesítetés formai részét azon intézetben szerzik meg, a mely *Schwartz* er magas szellemétől áthatottan az osztrák magyar birodalomban méltán az első helyet foglalja el. S hogy a horvát kollegák ez elhatározása mily fontos lépés volt, mutatja az is, hogy a horvát ellenzék nem késett e ténykedésért a legerélyesebb tiltakozást kifejteni az ottani kormánynál, a mi azonban — mondani is felesleges — hiába való volt. Mi míg egyrésztől felette örvendünk azon, hogy oly helyzetben vagyunk, hogy a horvát kollégák nálunk teheték le az első képesítő vizsgát, nem titkolhatjuk el a feletti reményünket, hogy ez ezután másként nem is lehet? Avagy Ausztria geographiailag közelebb, közjogilag bensőbb viszonyban van Horvátországhoz, mint Magyarország? Még a nyelv kérdése sem lehet akadály, mert a mint a példa mutatja, horvát kollegáink akár horvát, akár pedig bármely más nyelven is letehetik a vizsgát.

A képesítő vizsgán miniszteri biztosként *dr. Szabó Sándor* miniszteri titkár volt jelen; a vizsgáló bizottság pedig *Roboz József* igazgatón kívül *dr. Csáky Tivadar*, *Berinza János*, *Együd Lajos* és *Borbély Sándor* előadó tanárokból állott. A tolmácsi szerepet *Paull István* intézeti s. tanító végezte dicsérendő igyekezettel és kitartással. Az írásbeli tétel: *A reálszakok oktatása* volt, melyet szép készütséggel oldottak meg a jelöltek. Úgyszintén a szóbeli vizsgálat alkalmával is el nem vitatható jelét szolgáltaták széles olvasottságuknak és szakbeli jártaságuknak. Képesítetésük jelesen sikerült.

Dr. Szabó miniszteri biztos kihirdetvén a bizottság megállapodását, örömmel üdvözölte őket, mint akik Horvátországból elsőkként jöttek a vácsi intézetbe vizsgázni, egyszersmind szívökre kötötte, hogy a képesítés e formai részét további önszorgalmukkal teljességre iuttatni meg ne szünjenek, hogy

idővel mind az otthon levőknek, mind ez intézetnek diszére váljanak.

A miniszteri biztos szavaira *Medved* József meleg és elismerő szavakkal mondott köszönetet úgy a miniszteri biztosnak, mint a vizsgáló bizottságnak a vizsga körül tanusított fáradozásért. Egyben biztosítja az intézet igazgatóját, hogy a minden oldalról tapasztalt figyelemért, előzékenységért és félremagyarázhatlan jóindulatért a legnagyobb hálával eltelve távoznak s a legjobb emlékekkel gondolnak vissza Vácra mindig. Az intézet tantestülete pedig a testvéries jó viszony fentartására és ápolására s a képesített kollegák tiszteletére még az nap közös ebédett adott.

A vizsga utáni napon a vallás- és közoktatási m. kir. miniszteriumban dr. Szmrecsányi Miklós Ó Nagyságánál tisztelegtek horvát kollegáink és megköszönték az emberbaráti intézetek ügyosztályának irántuk tanusított szívességet, melyek a vizsgálati engedélyt megnyerték.

Mi is örömmel üdvözöljük új horvát kollegáinkat s kívánjuk, hogy a testvérország elhanyagolt siketnémái lelkes apostolokra találjanak bennük.

B. S.

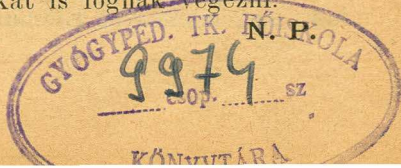
Fájdalmas veszteség érte a siketnémák kolozsvári orsz. intézetét f. év július hó 13-án. Ezen a napon ha't meg ugyanis Elhart József a fentnevezett intézet szorgalmas, tehetséges és fiatal tanító-gyakornoka. Majdnem két évig betegeskedett. Ezen idő alatt kétszer is kért és nyert szabadságot, nehéz és fárasztó munkánk azonban, melynek a legnagyobb fontossággal és lelkiismeretességgel felelt meg, csakhamar újból ágyba döntötte. Ekkor az orvos ajánlata folytán szülőihez utazott, hol régi baja, a tüdővész, ismét rosszabbra fordult s f. év július hó 13-án kioltotta életét.

Halálával a hazai siketnéma oktatásügy egy fiatal, buzgó erőt, mi pedig egy szerető, jó kollegát és barátot veszítettünk benne. — Áldás lengjen porai felett! Isten vele!

A siketnémák kolozsvári orsz. intézetében az idén a II., IV., VII. és VIII. osztályban tanítanak összesen 45 növendéket. És pedig: 13 leányt és 32 fiút. Ezek közül 38 bennlakó és 7 bejáró. Vallásra nézve van: 10 róm. kath., 2 gör. kath., 22 ref., 1 ág. hitv., 3 unit. és 7 izr. 1—1 osztályba 10—14 növendék jár.

A siketnémák kolozsvári orsz. intézetében most állapították meg a növendékek hallási fokozatát. E szerint 45 növendék közül 4 hallja a fülébe kiáltott beszédet, 11 meg tudja különböztetni a vokalisokat egymástól, 11-en a tagolatlan hangot és lármat hallják, 19 pedig teljesen siket.

A beszédet hallókkal és a vokális hallással bíró növendékekkel esetleg hallási gyakorlatokat is fognak végezni.

Spuler Andras

Külföldi szemle.

A hallási gyakorlatok eredményei. A mióta dr. Urbantschitsch V. az általa végzett módszeres hallási gyakorlatokról könyvet adott ki, azóta a külföldi szakembereknél arra irányul a törekvés, hogy ezen gyakorlatok értékéről saját tapasztalat által meggyőződést szerezzenek. Ezen célból néhányan elmentek Bécsbe és Döblingbe, hogy az ottani módszerrel elsajátítsák s azután oda haza kipróbálják. A Blätter für Taubstummembildung 2 intézetről emlékszik meg, hol a múlt tanévben hallási gyakorlatokkal kísérleteztek. Szerinte egyetlen intézetben sem sikerült velük figyelembe vehető eredményeket elérni. Így a boroszlói siketnéma intézet értesítője beszámolván a végzett gyakorlatok eredményéről azt állítja, hogy amennyiben a kiejtés tisztasága tekintetében javulás konstatálható, az nem a hallási szervek fogékonyságának tulajdonítható, hanem pusztán a helyes irányban tervszerűen végzett hang- és beszédgyakorlatok eredményét képezi. Azon gyermekek, kik az ilyen a gyakorlatok nélkül is meghallották az általuk ismert szavakat, később a hallási gyakorlatok folyamán képtelenek voltak az előttük ismeretlen szavak, avagy értelem nélküli hangcsoportok megkülönböztetésére. A hallás javulásáról tehát szó sem volt.

A poseni siketnéma intézetben sem mutattak fel kedvezőbb eredményeket. A kísérletezés 6 hónapot vett igénybe. E célra 17 növendéket használtak fel. Ezek közül 8 teljesen siket volt, 2 csak alig kis mértékben vett észre zajt, lármát és egyéb artikulálatlan hangokat, 5 a szóhangokon kívül minden zörejt és hangot észrevett, 2-nek pedig vokális hallása volt.

A hat havi gyakorlás után a 8 teljesen siket közül egyiknek sem javult a hallása; azok ketten pedig, kik csak kis mértékben voltak képesek a zörejeket meghallani, most már egészen jól tudták azokat megkülönböztetni; a zörejt halló 5 növendék közül az egyik meghallja az a, i, és r hangot, két más növendék ezen kívül még az ú-t, egy gyermek pedig az összes vokálisokat hallja. Ez utóbbinál azonban időközben nagymérvű fülfolyás jelentkezett s így az eredmény e körülménynek tudható be. A két vokális hallással bírónál nem mutatkozott eredmény.

Mindez oly jelentéktelen eredmény, melyért nem érdemes vesződni s alig hihető, hogy valaki e gyakorlatokat megismételje. Csak az nem érthető, hogy honnan veszik Döblingben azt a fényes eredményt.

Hány siketnémája van Előindának? A „Silent Worker“ megemlékezvén Előindáról, megemlíti, hogy ott az 1881-iki

népszámlálás alkalmával a siketnémákra is kiterjesztették figyelmüket. S bár az összes siketnémákat nem lehetett megszámlálni, mivel a hinduk és mohamedánok nem engedik meg a lakosztályaikba való pillantást, mégis 196,861 siketnémát mutat fel a statisztika, melyet az angol hatóság készítettett.

Megjegyezzük, hogy Előindíanak 2 siketnéma-intézete van. Az egyiket Bombayben létesítette egy püspök, még pedig 1884-ben, 2 növendékkel. Ezen intézetben ma 25-en tanulnak. A másik Calcuttában létesült 1893-ban, hol jelenleg 20 növendék tanul. Ezen intézetekben hinduk, mohamedánok és keresztények vegyesen tanítatnak, még pedig a német módszer szerint.

Olaszország állami kiadása a siketnéma oktatás czéljaira. Amint a „Blätter f. Tbg.“ közli, az olasz költségvetésben a siketnémák oktatására összesen 234,280 lírát vettek fel és pedig a vallásügyi tárczában 205,568 lírát és a belügyi tárczában 28,720 lírát.

Hány siketnéma iskola van a földön? Ezen kérdés megfejtésére a waschingtoni „Volta Bureau“ vállalkozott, melynek megbízásából I. Hitz, többnyire direkt tudakozódások alapján, oly mű szerkesztésével foglalkozik, melynek statisztikai adatai a föld összes siketnéma-iskoláinak állapotát világítják meg. Ezen mű csak deczemberben jelen meg ugyan, de azért az „Organ“-ban már nehány adatot találunk belőle. Így megtudjuk, hogy a föld 474 intézetében összesen 32,483 siketnémát tanítanak. A tanítást 3855 egyén eszközölte. Ezen számokból jut

1. Afrikára	5 intézet	14 tanító és	72 növendék
2. Amerikára	103 „	1130 „ „	10201 „
3. Ázsiára	5 „	11 „ „	198 „
4. Ausztráliára	4 „	24 „ „	160 „
5. Európára	357 „	2676 „ „	21852 „

Európának részletes adatai a következők:

1. Luxemburnak van	1 intézete	3 tanítója és	23 növen.
2. Portugáliának	„ 3	„ 6	„ 29
3. Romániának	„ 1	„ 3	„ 40
4. Spanyolországn.	„ 2	„ 14	„ 222
5. Norvégországn.	„ 5	„ 44	„ 304
6. Dániának	„ 5	„ 55	„ 362
7. Hollandiának	„ 3	„ 58	„ 464
8. Belgiumnak	„ 5	„ 60	„ 475
9. Svédországnak	„ 9	„ 96	„ 543
10. Helvétának	„ 17	„ 82	„ 567
11. Oroszországnak	„ 12	„ 129	„ 797
12. Ausztria-Magy.	„ 31	„ 230	„ 1817
13. Olaszországnak	„ 51	„ 242	„ 2138
14. Angliának	„ 45	„ 336	„ 3625
15. Franciaország.	„ 70	„ 604	„ 4811
16. Németországn.	„ 97	„ 803	„ 6278

Siketnémák nemzetközi kongresszusa. Kiváló francia és svájci siketnéma egyénéből alakult vegyes bizottságnak sikerült a művelt országok tehetősb siketnémáit egy közös gyűlésbe egybegyűjteni, mely nemzetközi gyűlést augusztus 19—21 napjaiban tartották meg Genfben. Ezen gyűlésen a siketnémák beakarták bizonyítani, — a mint azt az előkészítő bizottság meghívóiban kijelenté, — hogy nekik joguk van a tanításuk, társadalmi állásuk és jövőjükre vonatkozó kérdéseket tárgyalni.

A tárgyalás jogát persze senki sem vitathatja el tőlük, de van-e és lehet-e eredménye, az más kérdés. Hogy is kívánhatják ők azt, hogy a tanítási módszer tekintetében oly egyéneknek nézetét kövessük, kik a paedagógiai képzettségnek még árnyékával sem bírnak?!

De lássuk csak, miről is volt szó Genfben? Egy szónok kivételével, ki melleleg megjegyezve intézeti igazgató volt, mindnyájan hevesen megtámadták a német módszert s azon határozatot hozták, hogy a jelbeszédnek az összes siketnéma intézetekben való alkalmazása és illetőleg a vegyes módszernek általános behozatala érdekében az összes országok képviselőházainál tesznek lépéseket. Továbbá elpanaszolták, hogy a növendékek oly csekély ipari képzést nyerne az intézetekben, hogy annak alig vehetik hasznát az életben. Ez bizony igaz. De mit szólnának akkor, ha az ipari oktatást egyáltalában kiküszöbölnék az intézetekből! Pedig ez nagyon okos dolog volna!

Szó volt arról is, hogy jelenleg majdnem mindnyájan közönséges ipari foglalkozásból kénytelenek megélni, holott igen sokan akadnának, kik többre iparkodnának. E baj okát abban találják, hogy az intézetekben a mértani rajzot és matematikát elhanyagolják. Hiszen szép dolog az iparkodás s elbíhetik a siketnémák, hogy minden tanító csak örül annak, ha volt növendéke az életben minél jobban boldogul, de sajnos jelenleg odáig sem jutottak az országok, hogy siketnémáikat mind egyszerű kézművesekké neveljék.

Valamelyik szónok azon szerény óhajának adott kifejezést, hogy jó volna, ha a kézi abc-t a hallók közt el lehetne terjeszteni. Biz a jó volna! De mivel a hegy nem mehet el Mohamedhez, azért ne is kívánják, hogy a hallók az ő kedvükért siketnémákká váljanak.

Külföldi siketnémák ezredéves kiállításunkon. Most, midőn ezredéves orsz. kiállításunk a világ minden tájékaról vonzza a fővárosunkba az idegeneket, egy csapat siketnéma is tanujelét adta nemzetünk haladása iránti érdeklődésének. A bécsi „Zerstreuung“ nevű siketnéma társaskör testületileg rándult le Budapestre, hol az „Egyetértés“ budapesti siketnéma társaskör tagjai kalauzolták őket három napi tartozkodásuk alatt.

Adatok a hülyék, gyenge elméjűek és epileptikusok intézeteiről. Hazánk egyetlen egy hülye intézetével találkozunk, melyekben a hülyék, tompa elméjűek, epileptikusok s egyéb fogyatkozásban szenvedő szerencsétlen emberek ápolást nyernek.

Pl. *Kattovitznak* 100 hülye és epileptikus egyén ápolására berendezett intézete van, hol a múlt tanévben 60 fiú és 24 leány talált felvételt. Az oktatás 3 csoportban 2 tanító és 1 segédtanító végezte. A fiúk azonkívül kertészettel, a lányok pedig kézimunkával foglalkoztak.

A *rustenburgi* hülye intézetben összesen 259 hülye volt. Ezek közt volt 114 növendék — 78 fiú és 36 leány, — kik 1 tanító, 1 tanítónő és 3 nevelőnő által nyerték oktatásukat. A többi felnőtt hülyék, valamint az erősebb fiúgyermek kerti- és házi foglalkozást űztek.

Nem sokkal kevesebb növendékkal dicsekszik *Nieder-Marsberg*, melynek hülye-intézetben 257 egyén nyer ápolást és oktatást. A tanítást egy pap és 8 apáca végzi, kik külön e célra képesítve vannak. A tanítás 8 éven át tart. A gyermekek száma 148.

Brémában 4 osztályú iskola van hülyék számára. Az első osztályban 25, a másodikban 23, a harmadikban 22 és a negyedikben 14 gyermek tanul. Legújabban megindult a mozgalom egy intézet felépítésére, melynek költségeit 150,000 márkában állapították meg.

Scheuernben is igen népes hülye-intézet van. Összesen 274 szerencsétlent foglalnak magukban az intézet falai. Ezek közül csak 115 oktatható. A legidősebb ápolt 76 éves, a legfiatalabb gyermek 6 éves. Ez intézet 25 évi fennállása óta már 780 szerencsétlent fogadott be.

Spüler András.

Könyvszemle.

Kilenczvennégy év a siketnémák váczai m. kir. országos nevelő- és tanítóképző intézetének multjából. Ezen czimmal igen érdekes és tanulságos füzetet kaptunk Borbély Sándor, a nevezett intézet tanárának jeles tollából. Ezen füzet, összeállítása, mely egyébként külön lenyomatát képezi a váczai intézet millenniumi értesítőjének, nagy fáradságot és türelmet követelt a szerzőtől, mert csupa statisztikai adatot foglal magában. Az adatok csoportosításánál a felvétel, nemzetiség, vallás, a növendékek intézeti helyzete, a növendékek iparos foglalkozása, a

szülők foglalkozása, a siketség oka, betegségi és halálozási esetek, a növendékek megyék szerinti eloszlása és a tan-személyzet szolgáltak szempontokul. S ha elgondoljuk, hogy mindezen adatokat 94 évre vonatkozólag kellett az intézet irattárából kiböngészni, fogalmat szerzünk azon munkáról is, mit e 31 lapos füzet szerkesztése okozott. A füzet végén részletes statisztikai kimutatást találunk az intézet növendékeire vonatkozólag, melyből megtudjuk, hogy az intézet 1802—1895. 778 fiút és 471 leányt, vagyis összesen 1249 növendéket vett fel. Ezek közül 171-en a múlt tanévben még az intézetben voltak s így összesen 1068-an távoztak el már az intézetből.

Izvjestaj zemaljskog zavoda za gluho nijeme u Zagrebu za skolsku godinu 1895—96.

Ez a czime a zágrábi siketnéma intézet rövid értesítőjének. A mint a füzetkéből kiveszszük, a zágrábi intézet még nincs teljesen kifejlődve. A múlt évben I., IV. és V. osztálya volt. A rendes tanítást Muha Iván igazgató, egy nép tanító, és egy könyvvezető végezte, kik közül eddig csak az igazgatónak volt siketnéma tanítói képesítése. A másik kettő folyó év október havában szerezte meg a szakképesítést, még pedig Váczon. A tornát és slöjdot egy zágrábi tanítóképezdei tanár tanította. — Az I. osztály növendékeinek száma 11, a IV. osztályé 5 és az V. osztályé 5. A növendékek összes száma tehát 21.

A máramarosmegyei tankerületi általános tanító-egyesület a millennium alkalmából megíratta *25 éves történetét*. E feladatot Deák Gyula és Pataki Ferencz teljesítették, kik vaskos kötetben számoltak be az egyesület eddigi hazafias működéséről. Az egyesület 1871. évi szeptember 7-én alakult. 1875. október 10—14. napjain M.-Szigeten tanszerkiállítást rendezett. Rendezett továbbá 3 emlék ünnepélyt, még pedig 1875. márczius 5-én, Deák emlék ünnepélyt 1893. december 8-án az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. szentesítésének 25 éves jubileuma alkalmából és 1894. jan. 6-án Jókai-ünnepélyt. Kiadott négy könyvet és van saját lapja a „Nevelés“.

Jutalmazott 39 pályamunkát, mely czélra 400 frtot fordított. A „Magyarországi Tanítók Árvaházá“nál 3000 frtos alapítványt tett le. Szeretetházi alapja is körülbelül 3000 frt. Részt vett a Debreczenben rendezett tanszerkiállításon, hol ezüst-oklevelet nyert. Ugy szintén részt vett a milleniumi kiállításon is. És mindezen nemes tettet 28 tiszteletbeli, 101 rendes és 5 pártoló, összesen tehát 134 tag munkásága és áldozatkészsége eredményezte.

Spüler András

V e g y e s e k.

Péterfy Sándor arczképének leleplezése. Péterfy Sándor, a kit Ő Felsege bokros érdemeinek elismeréseül legutóbb a királyi tanácsosi méltósággal tüntetett ki, mi hozzánk is szorosabban tartozik. Mint Földváry Tibor nevelő-tanítója, gyakorlatilag is foglalkozott siketnémák tanításával, a mely tanításnak elméleti részében is teljesen otthonos. Hogy minő érdemeket szerzett, mint tanító, tanár és író, az nem feladatunk feljegyezni, jelen alkalommal csak annak az ünnepélynek felemlítésére szorítkozunk, melyet az iránta érzett hálának és köszönetnek tolmácsolása végett a magyar tanítók rendeztek. Közadakozásból megfestették ugyanis a leendő „Tanítók Háza“ részére arczképét, melynek leleplezési ünnepélyét a II. orsz. egyetemes tanügyi kongresszus idejében július hó 5-én tartották meg a kiállítási „ünnepélyek csarnokában“. Az ünnepélyen a kormány Szathmáry György ministeri tanácsossal volt képviselve, megjelentek továbbá a tanár és tanítóvilág összes kitünőségei s számos vendég Péterfy tisztelői közül. Somlyay József nyitotta meg az ünnepélyt, majd küldöttség menvén az ünnepeltért, a kit a terembe léptekor szünni nem akaró tapssal és éljennel fogadtak, Lakits Vendel szólt, méltatva Péterfy érdemeit. Beszéde közben lehult a lepel az arczképről. Ezután Pósa Lajos szavalta ez alkalomra írt költeményét zajos hatást keltve. Majd az ünnepelt köszönte meg a kartársi szeretet nyilvánulását s végül Somlyay József rekesztette be az ünnepélyt. A jelenlevők a szózat eléneklése után kedélyes lakomára ültek össze a kiállítási Petanovits-féle vendéglőben.

Lapunk mai száma a szerkesztőség költözése és egyéb nyomdai akadályok miatt némi késéssel jelenik meg, a miért szives elnézést kérünk.

Lapunk szerkesztősége jelenleg a VIII. ker., Röck Szilárd-utca 10. sz. alatti házban van. Kérjük munkatársainkat, hogy közleményeiket ide czimezve küldjék, egyuttal kérjük laptársainkat is, a kikkel csereviszonyban állunk, hogy a cserepéldányokat ide küldeni sziveskedjenek.

Hirdetések.

Lapunk kiadóhivatalában
rendelhető meg:

—*— „A siketnéma-oktatás és
nevelés kézikönyve.” *—

Irta: *Scherer István.*

Nélkülözhetlen tanácsadó szülők és tanügy
barátok részére, valamint mindazoknak, a
kik a siketnémák tanításával foglalkozni
akarnak.

A mű jövedelmének fele része a „Testi és szellemi
fogyatkozásban szenvedőket gyámolító országos
egyesület” asylumának fenntartására fordítatik.

Ugyanott rendelhető meg:

A siketnémák
tárgyi és alaki nyelvoktatása

Irták:	
Scherer István	Berinza János
Budapest.	Vác.
az I. iskolaév számára	10 kr.
A II. iskolaév számára	20 kr.
A III. „ „	30 kr.
A IV. „ „	40 kr.